TAŞOVA
tasova.gen.tr GAZETESİ

AHİLİK UNUTULMASIN…

Yazan: Naci Konyar - 14 Ekim 2010

Ahmet Yüksel Özemre 'Üsküdar Ah Üsküdar' ismini verdiği kitabında Üsküdar'ın eski haline duyduğu derin özlemi anlatır. Kitabın bir bölümünün adı ' Üsküdar sehaveti'dir'

Sehavet; hiçbir karşılık beklemeden ve kimse bir şey istemeden lütfetme, kerem, cömertlik…

Yazar bu bölümde zamanının Üsküdar esnafını şöyle anlatıyor:

'Çocukluğum ve gençliğimin Üsküdar'ında beşeri münasebetlerin en bariz ve en belirleyici özelliği neydi' diye sorsalar, buna hiç düşünmeden vereceğim cevap: sehavet'tir. Bu özellik Üsküdar'ın her semtinde mesken tutan esnafın ortak hasleti idi.

Çarşının Müslüman esnafı da gayr-ı Müslim esnafı da sabahleyin birbirini gözetler, eğer kendisi siftah etmiş de komşusu daha henüz siftah etmemişse, ikinci gelen müşterisini: ' efendim komşum henüz siftah etmedi. Rica etsem, ona gidebilir misiniz?' diye müşteriyi komşusuna yönlendirirdi.

Müşteriye kazık atmak şöyle dursun, İslami tasarruf endişesiyle, müşterinin fuzuli para harcamamasına bile dikkat ederdi. Kasaya girecek olan paranın daha fazla olması esnaf için asla bir cazibe teşkil etmezdi. Mesela Düzgünman'ların aktar dükkânında 50 kuruşluk çekilmiş karabiber almak isteyen müşteriye 'bayatlayınca kokusunu kaybedeceği' hatırlatılarak' şimdilik 25 kuruşluk karabiber almanın daha isabetli olacağı' ikaz edilirdi.

Müşterinin hakkının geçmemesi için, malın ambalajlandığı kağıdın aynısı terazinin ağırlık kefesine dara olarak konur ve daha da garantili olsun diye ayrıca, tartılan malın birkaç gram daha ağır çekmesine özen gösterilirdi.

O devirde Üsküdar esnafının terazisi hiç dengelememek gibi tuhaf bir adeti vardı. İster manavda, ister bakkalda, isterse kasapta isterse balıkçıda olsun ne tartılırsa tartılsın, tartılan tarafın kefesi daima ağır basardı. Tartılan ister patlıcan, ister domates, ister kıyma, isterse bulgur olsun terazi tam dengelenmişken tartılan tarafa bunlardan bir miktar daha atılırdı.

Hele o devrin kasapları asla, bugün yarım kilo kıymayı 50 gramlık mukavva ile birlikte tartan ve mukavvanın kilosunu da müşteriye et fiyatından sokuşturmaya kalkışanlar gibi değillerdi. Çıplak et tartıldıktan sonra ambalajlanırdı. Esnaf haramdan korkar, bunun için de "Betim, bereketimdir" diyerek müşteriye daima bir nebze fazla mal tartardı.

Kumaş, kurdele ya da don lastiği ölçerken tuhafiyeciler de daima beş-on santim daha fazla keserlerdi.

Fırınların, manavların ve kasapların kendilerine mahsus fıkarası vardı. Satılmamış ekmekler, çürümeye yüz tutmuş sebze ve meyve, etlerden arda kalan kemikler gün sonunda fıkaraya tahsis edilirdi. Lokantalar ertesi güne bırakmak istemedikleri yemekleri akşam kapıları önünden geçen fakirlere verirlerdi."

Yazarımızın çocukluğunun ve gençliğinin Üsküdar'ında mesken tutan Üsküdar esnafının ortak hasleti olan sahavet yani kerem cömertlik, Türk örf ve adetlerinin İslam inancıyla kaynaştığı ahilik adı verilen düşünce sistemiyle aynıdır. Ahiler, Osmanlı Devletinin kuruluşundan zamanımıza kadar Müslüman Türk toplumunun ekonomik sosyal ve kültürel hayatını tanzim eden kurumlar olarak yüzyıllarca varlıklarını devam ettirmişlerdir.

Ahilik esas itibariyle esnaf arasında benimsenmiştir. Bu bakımdan ahilik denince esnaf, esnaf denilince de ahilik akla gelmektedir.

Bugün ticari hayatımızda ihtiyacını duyduğumuz ahilik meslek ahlakını yaşayan esnaf ve sanatkârlarımızın sayısının artması, eline, beline, diline sahip insanların toplumumuzda çoğalması huzur ve refahımızın teminatı olacaktır.

Bunun için esnaf ve sanatkârlarımızın gönlünde zaten var olan ahilik ruhunu canlandırmak ve yeni ustaların kulaklarına şu sözleri söyleyerek onlara iş yeri açmak için ruhsat vermek gerekmektedir:

-Harama bakma, haram yeme, haram içme

-Doğru, sabırlı, dayanıklı ol

-Yalan söyleme

-Büyüklerden önce söze başlama

-Kimseyi kandırma, kanaatkar ol

-Dünya malına tamah etme, yanlış ölçme, eksik tartma

-Kuvvetli ve üstün durumdayken affetmesini, hiddetliyken yumuşak davranmasını bil ve kendin muhtaçken bile başkalarına verecek kadar cömert ol

Burada "kimseyi kandırma kanaatkâr ol" prensibini özellikle mazisi ahilikle yoğrulmuş Amasya şehrimizin esnaflarına hatırlatmak istiyoruz. Çünkü yurdumuzun değişik yörelerinde tanıştığımız Amasya da askerliğini yapan insanlarımız Amasya ile ilgili memnuniyetlerini belirtirken tek şikâyetleri askerlik yaparken kazıklandıklarını söylemeleridir. Dürüst esnafımızı tenzih ederek ahilik haftasını kutladığımız şu günlerde şehrimizde askerlik yapan kınalı kuzuları, onları ziyarete gelen ailelerini, üniversitemizin fakir öğrencilerini, turizm şehri olma yolunda ün yapmış Amasya'mızı ziyaret eden turistleri yolunacak kaz gören esnaf güruhunu şiddetle kınıyoruz.

Amasya bir Osmanlı şehri olduğu kadar Cumhuriyetimizin kuruluş meşalesinin yakıldığı şehirdir de… Ahilik ruhu bizim genlerimizde vardır, olmalıdır.

Evliyalar şehri Amasya esnafımızın kul hakkına hürmet ve riayet titizliğinin lütfettiği bereketin ne olduğunu gayet iyi bildiğini sanıyoruz.

Yüce Allah'ımız,

sehavet ve ahilik ruhu taşıyan,

bu ruh ve anlayışla ticaret yapan

ticaret erbaplarını

ülkemizden eksik etmesin.

Tüm esnaflarımızın Ahilik haftasını kutluyoruz.

Naci KONYAR

Yorum Ekle

Naci Konyar

X